

Seat No. : _____

FA-32

March-2007

Sanskrit (Special)

Paper-2

दशकुमारचरितम् (षष्ठः उच्छ्वासः)

संस्कृत साहित्यस्येतिहासः

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना : उत्तरवर्तीभिः प्रश्नपत्राभिः दृशिवेल क्भां क् ज लभवो.

Instructions : Write the same question number in answer paper.

१. नीचेनाभांथी कोर्षे भे गद्यभंडोनुं भाषांतर करो. (१२)

1. (A) Translate any **two** of the following : (12)

(१) सौम्य ! सुम्हपतिस्तुङ्गधन्वा नामानपत्यः प्रार्थितवानमुष्मिन् ना यतने विस्मृतविन्ध्यवासरागं वसन्त्या विन्ध्यवासिन्याः पादमूलादपत्यद्वयम् । अनया च किलास्मै प्रति शयिताय स्वप्ने समादिष्टं समुत्पत्स्यते तवैकः पुत्रः, जनयिष्यते चैकादुहिता । स तु तस्याः पाणिप्राहकमनुजीविष्यति । सा तु सप्तमाद्वर्षादारभ्यादपरिणयनात्प्रतिमासं कृत्तिकासु कन्दुकनृत्येन गुणवद् भर्तुलाभाय मां समाराधयतु यं चाभिलसेत्सोऽमुष्मै देया । स चोत्सवः कन्दुकोत्सवनामास्तु इति ॥

(२) तत्र स्नातशचकांश्चिदमृतस्वादून्विसभङ्गानास्वाद्य असंलग्नकल्हारतीरवर्तिना केनापि भीमरूपेण ब्रह्मराक्षसेनाभिपत्य 'कोऽसि, कुतस्तोऽसि' ? इति निर्भर्त्सयताभ्यधीये । निर्भयेन च मया सोऽभ्यधीयत 'सौम्य! सोऽहमस्मि द्विजन्मा । शत्रुहस्तादर्णवम् , अर्णवाद्यवननावम् , यवननावाशिचत्रग्रावाणमेनं पर्वतप्रवरंगतः यदृच्छयास्मिन् सरसि विश्रान्तः । भद्रं तव' इति ॥

(३) 'वत्से माध्यवस्यः साहसम् । इयमस्मि त्वन्निदेशनर्तिनी । यावतिममोपयोगस्तव तावति भवाम्यन्याधीना । यद्येवासि निर्विण्णा तपश्चरत्वमदधिष्ठिता पारलौकिकाय कल्याणाय । नन्वयमुदर्कः प्राक्तनस्यदुस्कृतस्य यदनेनाकारणेदशेनशीलेनजात्या चैवं भूतया समनुगतासत्यकस्मादेव भर्तृद्वेष्यतां गतासि । यदि कश्चिदस्ति उपायः पतिद्रोह प्रतिक्रियायै दर्शयामुम् । मतिर्हि ते पटीयसी' इति ॥

(४) अस्मिन्नेवक्षणे नाति प्रौढपुननागमुकुलस्थूलानि मुक्ताफलानि सह सलिलविन्दुभिरम्बरतलादपतन् । अहं तु 'किञ्चिदम्' इत्युच्चक्षुरालोकयन् कमपि राक्षसं काचिदङ्गनां विचेष्टमानगात्रीमाकर्षन्तमपश्यम् । 'कथमपहरत्यकामामपिस्रियमनाचारो नैऋतः' इति गगन गमनमन्दशक्तिरशस्त्रश्चातप्ये । स तु मत् सम्बन्धी ब्रह्मराक्षसः 'तिष्ठ तिष्ठ पाप ! क्वापहरसि' ? इति भर्त्सयननुत्थाय राक्षसेन समसृज्यत् ॥

(अ) नीचेनामांथी कोई बे वाक्यो असंदर्भ समजावो. (५)

(B) Explain with reference to the context any **two** of the following : (6)

(१) सैषा मे प्राणसमा यद्विरहो दहन इव दहति माम् ॥

(२) अयमहमवसादयामि वः सपत्नान् ॥

(३) दौर्भाग्यं नाम जीवन्मरणमेवाङ्गनानाम्, विशेषतश्च कुलवधूनाम् ॥

(४) चित्रेयं दैवगतिः ॥

२. नीचेनामांथी कोई बे विषे टूकनोंध लपो. (१२)

2. Write short notes on any **two** of the following : (12)

(१) कन्दुकनृत्य प्रसङ्ग ॥

(२) गोमनी वृत्तान्त ॥

(३) नितम्बवती वृत्तान्त ॥

अथवा/OR

२. दशकुमारचरितम् कथा अथवा आप्यायिका यर्था करो.

2. Discuss the दशकुमारचरितम् कथा or आख्यायिका

३. नीचेनामांथी कोई बे विषे टूकनोंध लपो : (१२)

3. Write short notes on any **two** of the following : (12)

(१) मेघदूतम् ।

(२) कादम्बरी ।

(३) अविमारकम् ।

(४) शतकत्रयी ।

४. किरातार्जुनीयम् अथवा नैषधीयचरितम् टूकसार आपी तेनुं महाकाव्य तरीके मूल्यांकन करो. (१४)

4. Give short summary of किरातार्जुनीयम् or नैषधीयचरितम् and evaluate as महाकाव्य. (14)

अथवा/OR

४. मृच्छकटिकम् नो रूपक प्रकार दर्शावी संस्कृत नाटकोमां तेना स्थाननी यर्था करो.

4. Evaluate मृच्छकटिकम् as a form of 'Play' (Drama) and discuss its place in Sanskrit Drama.

५. नीचेनामांथी कोरुं डे विशे समीक्षात्मक नोंध लणु. (१ॡ)
5. Write critical notes on any **two** of the following : (14)
१. गध काव्यनो उदूत्व अने विकास
  1. Discuss the origin and development of Sanskrit prose
  २. महाकवि भास ना महाभारत आधरित नाटको
  2. Drama of महाकवि भास based on महाभारत
  ३. पं. राज जगननाथ ना लहरी काव्यो
  3. Lahari Kavya of पं. राज जगननाथ
  - ॡ. अभिज्ञानशाकुन्तलम् ।
-